

Museene i 2020

Hvert år vurderer Kulturrådet museene i det nasjonale museumsnettverket på bakgrunn av museenes årlige statistikkrapportering og budsjettsøknader.

Copyright © 2021
Norsk kulturråd

ISBN: 978-82-8105-149-2

Design og produksjon:
Bleed Design Studio

For mer informasjon om Kulturrådet
og Kulturrådets utgivelser:

www.kulturradet.no
Kulturrådet
Postboks 4808 Nydalen 0422 Oslo
Tlf.: +47 21 04 58 00
E-post: post@kulturradet.no

Kulturrådets museumsvurderinger 2020

Årlig vurderer Kulturrådet museenes måloppnåelse i forhold til føringer i tilskuddsbrev, generelle føringer gjennom styringsdokumenter og museenes egne mål for det vurderte året. Det legges også til grunn faglige forventninger som kan stilles til et profesjonelt drevet museum.

Vurderingene er gjort på grunnlag av museenes statistikkrapportering for 2020 og budsjettøknader for 2022, i tillegg til statistiske sammenstillinger og tidsserier som avdekker tendenser og utviklingstrekk over tid.

Nytt i 2020-vurderingen er at post 70-museene og post 78-museene er vurdert hver for seg, blant annet gjennom bruk av separat tallgrunnlag og noe ulik metodisk tilnærming. Dette skyldes både at museene har ulike føringer og at 78-museene i hovedsak er mindre enn post 70-museene.

Museene på post 70 har rapportert om egen måloppnåelse på alle fire f'ene for 2020. Målrapporteringene er av varierende omfang og kvalitet, men de er i tillegg til statistikkrapporteringen Kulturrådets viktigste vurderingsgrunnlag for de museumsfaglige områdene. Det er lagt mer vekt på målrapporteringen som vurderingsgrunnlag i 2020-vurderingen enn tidligere.

Kulturrådet håper at det kan bidra til bedre målrapportering og til økt oppmerksomhet rundt målarbeid i museene.

Overordnet om vurderingsmetode

Vurderingsgrunnlaget består både av tallgrunnlag og tekstlig rapportering. I vurderingene benyttes ulike kriterier, indikatorer og parametere for de ulike museumsfaglige områdene.

Museene er vurdert ved hjelp av karakterene «meget tilfredsstillende», «tilfredsstillende», «mindre tilfredsstillende» og «ikke tilfredsstillende».

«**Meget tilfredsstillende**» forutsetter at museet leverer godt på alle vurderte forhold. Disse museene har plandokumenter, en bærekraftig utvikling, god dokumentasjon, og en strategi for å forbedre museet ytterligere. Disse museene har også rapportert godt.

«**Tilfredsstillende**» innebærer god rapportering på de fleste av de vurderte forholdene, men at konkrete utfordringer, manglende plandokumenter, manglende eller uklare rapportering eller lignende trekker ned. «Tilfredsstillende» kan også tildeles museer med relativt store utfordringer, men med god oversikt, gode planer og tiltak, og en positiv utvikling.

«**Mindre tilfredsstillende**» vil innebære klare mangler og forbedringspotensial, ofte i kombinasjon med en uklar eller mangelfull rapportering. «Mindre tilfredsstillende» kan også tildeles museer som gjør mye bra innen området som vurderes, dersom manglene vurderes som sentrale.

«**Ikke tilfredsstillende**» reflekterer kritiske mangler i flere vesentlige deler av virksomheten, ofte i kombinasjon med uklar eller mangelfull rapportering. Ved bruk av karakteren stiller vi spørsmål til museets evne til å drive museumsfaglig forsvarlig.

Korona

Koronapandemien har både påvirket museenes arbeid i 2020 og Kulturrådets vurderinger av dette arbeidet. Den største og mest synlige konsekvensen av restriksjoner og nedstengninger var en samlet nedgang i besøkstall på 51 %, sammenlignet med 2019. Utviklingen i besøkstall er derfor tillagt lite vekt i vurderingen.

Konsekvenser av pandemien på det museumsfaglige arbeidet fremstår for øvrig som todelt. På den ene siden rapporterer museene om avlysninger, utsettelser, permitteringer og manglende måloppnåelse som følge av korona. Men rapporteringen avdekker samtidig evne til omprioritering, fornying og tilpasning til situasjonen. Kulturrådet har derfor lagt til grunn for vurderingsarbeidet at koronarestriksjoner både kan ha hatt «positiv» og «negativ» effekt på museenes måloppnåelse i 2020.

Blant den mest synlige tilpasningen til situasjonen, er en tydelig satsning på digital formidling og digitale løsninger i museene i 2020. Alle post-70 museene rapporterer at de hadde digitale formidlingstilbud i 2020, og mange museer har jobbet godt med å tilrettelegge for ulike brukergrupper. Innen samlingsforvaltning ser vi en økning i antall digitalt tilgjengeliggjorte objekter. Innen alle områder rapporteres det dessuten om overgang til digitale løsninger og digitale møter, som også har bidratt til samarbeid og dialog mellom museene til tross for restriksjoner. Vilje til omstilling og tilpasning til situasjonen er vurdert som positivt innen alle områder.

Om vurderingene

Under følger en nærmere beskrivelse av hvordan museenes arbeid med formidling, samlingsforvaltning og forskning i 2020 er vurdert. Museenes rapportering på arbeid med immateriell kulturarv, mangfold og inkludering og faglige museumsnettverk inngår i vurderingsgrunnlaget på disse områdene

Formidling

Museene er vurdert på disse underliggende områdene:

- Planverk
- Publikumsaktivitet og formidlingstiltak
- Besøksutvikling
- Målgruppearbeid og rolle som samfunnsaktør

Manglende planverk trekker ned totalvurderingen for et museum som ellers arbeider godt med formidling. Publisering av planverk på nett vurderes som positivt med tanke på potensiell overføringsverdi. Det vurderes som positivt hvis museet også har planverk som dekker formidlingstiltak rettet mot barn og unge.

Det vurderes som positivt at et museum kan vise til mye aktivitet, men i vurderingen legges det like mye vekt på de kvalitative beskrivelsene av formidlingsarbeidet i rapporteringen. Ulike typer arrangement, som åpne møter, konserter og teaterforestillinger, vektas likt. I vurderingen av museenes arbeid med formidling i 2020, er det lagt ekstra vekt på evne til omstilling som følge av korona, blant annet gjennom digitale formidlingstilbud. Det vurderes som positivt dersom museet har tatt i bruk nye digitale formidlingskanaler eller forbedret eksisterende.

Utviklingen i besøkstall er tillagt liten vekt i vurderingen, siden

2020 viser ekstraordinær stor nedgang for de fleste museer.

Synliggjøring av museenes rolle som samfunnsaktør, herunder målgruppearbeid og satsing på mangfold og inkludering, vurderes som positivt. Det gjelder også refleksjoner over museets egen rolle som samfunnsaktør knyttet opp mot museets egne målsettinger.

Samlingsforvaltning

Museene er vurdert på disse underliggende områdene:

- Samlingsutvikling
- Dokumentasjon
- Oppbevaringsforhold
- Målarbeid

Karakteren for samlingsforvaltning er i år splittet i to, hvor den ene er gitt på samlingsutvikling og dokumentasjon, og den andre på oppbevaringsforhold og bevaring.

I vurderingen av museenes arbeid med samlingsutvikling sees tilvekst i forhold til avhending, progresjon i dokumentasjonsarbeidet og oppbevaringsforhold. Dersom det er store utfordringer når det gjelder dokumentasjon eller oppbevaringsforhold for en objekttype som museet har stor tilvekst av, trekker det inntrykket ned. Etablering av inntakskomite og eventuell restriktiv innsamling eller samarbeid med andre museer trekker ofte inntrykket opp. Det samme gjør styrt innsamling hvor tilvekst inngår som ledd i en helhetlig policy sammen med forskning og formidling.

Museenes arbeid med dokumentasjon vurderes ut fra ulike parametere som prosentandelen av samlingene som er registrert og tilgjengeliggjort i forhold til landsgjennomsnittet for det nasjonale museumsnettverket, endring i antall

registrerte og tilgjengeliggjorte objekter i forhold til rapportering fra 2019 og utvikling de siste fem årene.

Museenes arbeid med digitalisering er vektlagt mindre i 2020-vurderingen enn tidligere. Årsaken til det er at Nasjonalbibliotekets oppdrag med digitalisering av fotomateriale for museene gjør det vanskeligere å sammenligne museer på grunn av at noen er prioritert før andre.

Museenes oppbevaringsforhold og bevaring vurderes ut ifra terskelverdier for hver objektkategori, samt tekstlig rapportering som utdyper forholdene. I de tilfeller hvor museene har utfordringer tilknyttet fysiske oppbevaringsforhold spiller det positivt inn om museene informerer om organisatoriske tiltak i form av rutiner for tilsyn og konserverende tiltak for de objektene som oppbevares under ikke tilfredsstillende eller dårlige forhold.

Museenes målrapportering på samlingsforvaltning har blitt vektet mer i 2020-vurderingen enn tidligere. I tillegg til god måloppnåelse vurderes det som positivt at målene fremstår som spesifikke, tidsavgrenset og målbare, og at museet på bakgrunn av dette har vurdert egen måloppnåelse – ikke bare rapportert om aktivitet.

Forskning

Museene er vurdert på disse underliggende områdene:

- Planverk
- Forskningskompetanse
- Publikasjoner
- Samarbeid
- Målarbeid

Manglende planverk trekker ned totalvurderingen for

et museum som ellers arbeider godt med forskning. Publisering av planverk på nett vurderes som positivt med tanke på potensiell overføringsverdi.

Museene rapporterer om antall ansatte med doktorgrad og antall ansatte med autorisasjon som konservator eller førstekonservator NMF. I vurderingen omtales disse kategoriene som «formalisert forskningskompetanse», fordi de innebærer formaliserte godkjenningprosesser. Det legges særlig vekt på kategorien doktorgrad, da dette er en indikator på forskningskompetanse som er felles for ulike sektorer.

Museene rapporterer om antall publikasjoner fordelt på kategoriene «større publikasjoner», «forskningsartikler med fagfellelvurdering» og «andre publiserte fagartikler». I vurderingene legges det særlig vekt på fagfellelvurderte artikler, da disse har vært gjennom en vitenskapelig kvalitetssikringsprosess. Manglende utdypning av publikasjonene i fritekstfeltet trekker ned inntrykket.

Museene rapporterer både om deltagelse i formaliserte FoU-samarbeid, nettverksprosjekter og nettverkssamarbeid. I vurderingen veier den tekstlige rapporteringen og utdypningen like mye som kvantiteten. Aktiv deltagelse i tunge eller langsiktige forskningsprosjekter i samarbeid med forskningsmiljøer eller andre museer, vurderes spesielt som positivt.

I tillegg til god måloppnåelse vurderes det som positivt at målene fremstår som spesifikke, tidsavgrenset og målbare, og at museet på bakgrunn av dette har vurdert egen måloppnåelse – ikke bare rapportert om aktivitet. Til grunn for vurderingene ligger også tidsserier som viser utvikling over tid. Vi har også sett på landsgjennomsnittet

for andel ansatte med doktorgrad, og antall fagfellelvurderte artikler sett i forhold til antall årsverk.¹ Landsgjennomsnittet brukes med forbehold, og er først og fremst et verktøy for å se innsats opp mot ressurser, og for å kunne sammenligne museer.

1 Landsgjennomsnittet for begge kategorier lå på 3,4 % i 2020.

Nynorsk kultursentrum

Nynorsk kultursentrum var med 25,4 lønnede årsverk (21,4 i faste stillinger) en mellomstor organisasjon. Totale driftsinntekter i 2020 var på 33 mill. kroner. Ordinært driftstilskudd fra Kulturdepartementet utgjorde 82 % av samlet ordinært driftstilskudd fra departement, fylkeskommune og kommune. Samlingene teller 7 300 gjenstander, fem bygninger og 616 fotografier. Museet forvalter også arkiv/kildesamlinger og ti dekar kulturlandskap. Museet rapporterer om besøk på 14 arenaer (fire interne). Totalt antall besøk i 2020 var 12 000, en nedgang på 57 % i forhold til fjoråret og 18 000 færre enn målsettingen for 2020. Besøktallet er 49 % lavere enn i 2015. Museet rapporterte om planer for innsamling, katalogisering, bevaring, sikring, forskning, formidling og formidling til barn og unge, men ikke for digitalisering.

Oppsummering av museumsfaglige vurderinger

Nynorsk kultursentrum har fått gode vurderinger for sitt museumsfaglige arbeid i 2020. Spesielt vurderes deres arbeid med formidling og forskning som meget tilfredsstillende. Innen formidling fremheves blant annet gode digitale tilbud til barn og et systematisk arbeid med mangfold og inkludering. Innen forskning bidrar positivt kompetanseutvikling, høy publiseringsgrad og god målrapportering til den gode vurderingen. Museet kan vise til god måloppnåelse innen samlingsforvaltning, men rapporterer om dårligere oppbevaringsforhold i 2020 enn i 2019.

Formidling

Nynorsk kultursentrum har vedtatt plan som omhandler formidling og formidlingstiltak rettet mot barn og unge.

Planen er tilgjengeliggjort på museets nettside.

Av rapporteringen fremgår det at museet åpnet fem nye utstillinger og gjennomførte 238 arrangement. Museet åpnet tre nye kulturhistoriske bygg.

Til sammen 761 barn og unge deltok i pedagogiske opplegg, en nedgang på 92 % fra 2019. I 2020 hadde museet 12 183 besøkende, en nedgang på 57 % fra 2019. Flere fylkeskommuner avlyste DKS-turneer og ordinært formidlingsarbeid har vært vanskelig å gjennomføre på noen av arenaene. Likevel har sommerbesøket vært bra, med høy andel innlandsturister.

Nynorsk kultursentrum er opptatt av digital formidling og rapporter om internettbaserte pedagogiske opplegg for barn og unge og digitale formidlingsopplegg. Nettsidene ble relansert i 2020 og har gitt nye muligheter til å informere om hvilke tilbud og kompetanse som er tilgjengelig. Et eget barnenettsted formidler tekster og sanger til barn under ti år. Det formidles via video og podkast, og museet gjennomførte digitale festspill. Museet har også videreført sitt arbeid med leksikonformidling via alkunne.no. I løpet av 2020 har museet testet ut flere modeller for direktesendinger, noe som gir en mulighet til å nå publikum som ikke har god tilgang til kulturtilbud.

Museets arbeid med mangfold og inkludering er forankret i en mangfoldplakat med tolv punkt som skal sikre en systematisk tilnærming til museets mangfoldarbeid. Museet arbeider for å sikre relevans for og representasjon fra ulike grupper og er opptatt av å støtte opp om stemmer som kan bidra til å utvide mangfoldet i sine uttrykk. Museet viser til flere prosjekt som viser dette arbeidet i praksis.

Museet melder om at fire av 14 arenaer er tilrettelagt for

personer med nedsatt funksjonsevne, også når det gjelder formidling. Utover museets egne fire arenaer, har museet ført opp formidling på skoleturneer som formidling på egne arenaer.

Nynorsk kultursentrum sitt formidlingsarbeid er basert på et reflektert forhold til egen rolle som samfunnsaktør og museet kan vise til god måloppnåelse. Ut fra tilgjengelig informasjon i statistikk og budsjettsoeknad vurderer Kulturrådet museets formidlingsarbeid som meget tilfredsstillende.

Samlingsforvaltning

Samlingsutvikling og dokumentasjon

Nynorsk kultursentrum hadde i 2020 en tilvekst på fem objekter og tilveksten rapporteres å være i henhold til plan. Museet hadde ingen avhending. Med tanke på at museet har god oversikt over samlingene og relativt gode oppbevaringsforhold, ville en større tilvekst vært forsvarlig. Da museets hovedformål er å dokumentere og formidle nynorsk skriftkultur, vil en naturlig tilvekst av gjenstander gjennom pliktavlevering tilfalle Nasjonalbiblioteket og ikke museet. Nynorsk kultursentrum fokuserer derfor på innsamling av muntlige minner i sin samlingsutvikling. Nynorsk kultursentrum rapporterer om nærmere 1 850 færre registrerte objekter i 2020 i forhold til 2019, men om lag 750 flere tilgjengeliggjorte objekter. Årsaken er nye standarder for samlingsforvaltningen i museet. Status er imidlertid at museet ligger over landsgjennomsnittet når det gjelder registrering, men under når det gjelder tilgjengeliggjøring.

Oppbevaringsforhold og bevaring

Boksamlingen etter Olav H. Hauge utgjør den vesentligste delen av samlingene, og det rapporteres

om dårligere oppbevaringsforhold enn i 2019. Det er imidlertid planlagt utbedring i 2021, slik at dette kun er temporært. Ingen deler av samlingene oppbevares under ikke tilfredsstillende eller dårlige forhold.

Målarbeid

Museet hadde for 2020 som målsetting å fullføre arbeidet med å registrere og katalogisere kulturhistoriske gjenstander fra perioden 2000-2014, samt fotosamlingen ved Hauge-senteret. Målet oppleves av Kulturrådet som både godt spesifisert. Museet rapporterer at målet ble nådd, men antallet registrerte foto er redusert med 181 fra rapporteringen for 2019, uten at dette forklares.

Vurdering samlingsutvikling og dokumentasjon: *Tilfredsstillende*
Vurdering oppbevaringsforhold og bevaring: *Tilfredsstillende*

Forskning

Nynorsk kultursentrum hadde forskningsplan som var publisert på internett i 2020.

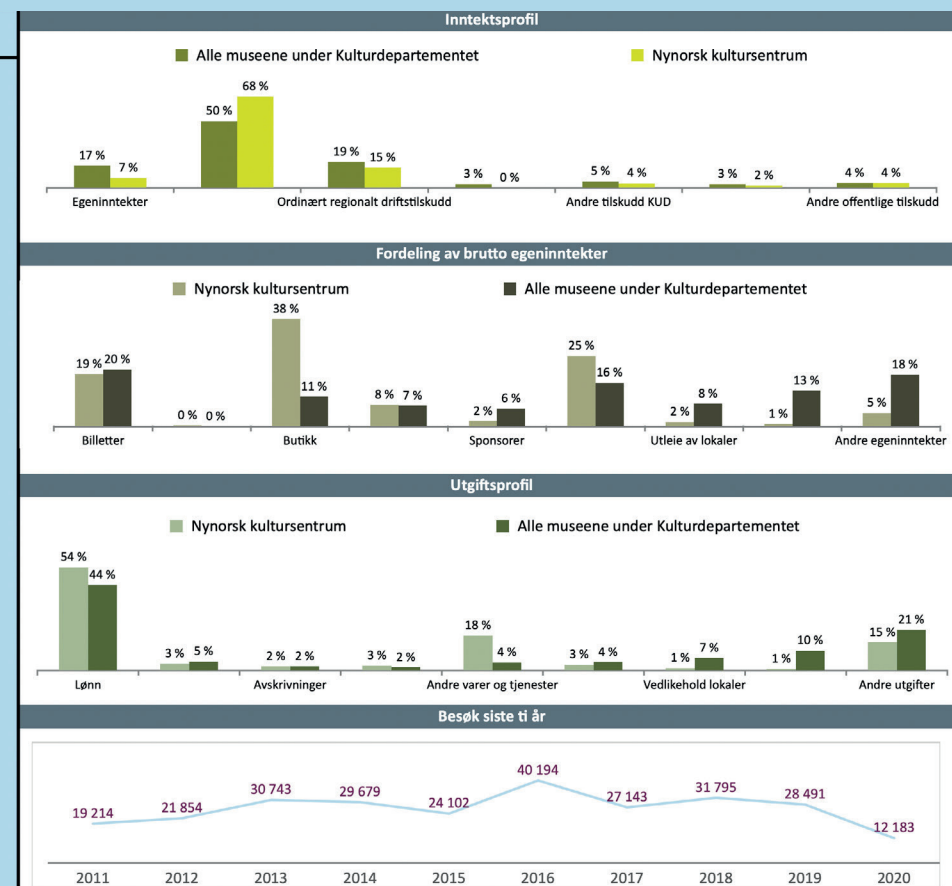
Av statistikken fremgår det at museet hadde to ansatte med doktorgrad og en ansatt med autorisasjon som konservator NMF, noe som vitner om en positiv utvikling fra 2019 da museet ikke rapporterte om ansatte med doktorgrad.

Videre fremgår det av statistikken at museet publiserte en større publikasjon, tre forskningsartikler med fagfelleevaluering og ni andre fagartikler – blant disse flere leksikonartikler til alkunne.no. Tallene indikerer at museet ligger langt over landsgjennomsnittet når det gjelder andel ansatte med doktorgrad og antall publiserte forskningsartikler, sett i forhold til antall årsverk.

Museet rapporterer om deltagelse i flere FoU-samarbeid med partnere fra UH-sektoren og andre museer, hvorav ett prosjekt som er del av Kulturrådets museumsprogram for forskning. De rapporterer også om aktiv deltagelse i litteraturnettverket i året som gikk, i motsetning til flere andre museer som rapporterer om nedgang i aktivitet som følge av pandemien.

Blant museets mål for 2020 var å styrke forskningskompetansen, noe de har jobbet målrettet og godt med. Målrapporteringen bærer ellers preg av at forskning prioriteres på organisasjonsnivå og i strategiprosesser, blant annet skriver de at flere ansatte har fått avsatt tid til forskning og at dette er forankret i personalplaner ved museet. Ut fra tilgjengelig informasjon i statistikk og budsjettsøkna vurderer Kulturrådet museets forskningsvirksomhet i 2020 som meget tilfredsstillende.

Stiftelse	
Samlede driftsinntekter	32 964
- totale egeninntekter	2 425
- ordinært driftstilskudd Kulturdepartementet	22 450
- ordinært regionalt driftstilskudd	5 048
- annet ordinært, offentlig driftstilskudd	0
- andre tilskudd Kulturdepartementet (KUD)	1 210
- andre regionale tilskudd	600
- andre offentlige tilskudd	1 231
Fordeling ordinært driftstilskudd KUD og region	
Kulturdepartementet	82 %
Fylkeskommune og kommune	18 %
Samlede driftsutgifter	31 429
Årsresultat	1 686
- i prosent av driftsinntekter	5,1 %
Egenkapital	8 742
- i prosent av driftsinntekter	26,5 %
Driftskostnad pr besøk i kr	2.580
Driftskostnad pr besøk for alle KUD-museene kr	1.130
Lønnede årsverk	25
Frivillige årsverk	0
Antall fast ansatte	25
Publikasjoner totalt	13
- med fagfellelvurderinger	3
Åpne møter	60
Konsserter	10
Utstillinger	9
- nye siste år	5
Kulturhistoriske bygninger åpne for publikum	4
- åpnet siste år	3

Samlinger	
Kulturhistoriske bygninger	5
- tilvekst siste år	-
- tilfredsstillende registrert	5
Kunsthistoriske gjenstander	149
- tilvekst siste år	1
- tilfredsstillende registrert	149
- digitalisert	149
- publisert	143
Kulturhistoriske gjenstander	7 190
- tilvekst siste år	4
- tilfredsstillende registrert	7 190
- digitalisert	678
- publisert	633
Fotografier	616
- tilvekst siste år	-
- tilfredsstillende registrert	384
- digitalisert	616
- publisert	363
Andre samlinger	
Arkeologiske gjenstander	-
Naturhistoriske gjenstander	-
Teknisk-industrielle anlegg	-
Kulturlandskap (dekar)	10
Hageanlegg (dekar)	-
Levende samlinger (ja/nei)	Nei
Oppbevaringsforhold	
<i>Gjenstander (alle typer)</i>	
- svært gode	43 %
- tilfredsstillende forhold	57 %
- ikke tilfredsstillende forhold	0 %
- dårlige forhold	0 %
Fotografier	
- svært gode	63 %
- tilfredsstillende forhold	37 %
- ikke tilfredsstillende forhold	0 %
- dårlige forhold	0 %